

б) коаліційний вплив громадськості – вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів здійснюється декількома колективними суб'єктами, які об'єдналися за ради досягнення спільної мети. Найбільш схильні до колективного відстоювання інтересів під час прийняття нормативно-правових актів представники третього сектору – неурядові громадські організації, а також представники малого та середнього бізнесу. Особливо помітний коаліційний вид впливу громадськості на наднаціональному рівні, зокрема, у Європейському Союзі, де більшість громадських об'єднань мають парасолькову структуру¹.

Звичайно наведена класифікація є умовною, оскільки при здійсненні впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів, що стосується складних міжгалузевих питань, все помітніше спостерігається схильність до коаліційного формату відстоювання інтересів. Це зумовлено насамперед тим, що чим більше долучено осіб до кампанії на підтримку прийняття чи неприйняття певного нормативно-правового акта, тим більше шансів у громадськості досягнути позитивного результату.

Таким чином, диференціацію впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів на види слід здійснити за такими критеріями: 1. За формою закріплення у державі впливу громадськості: а) інституційний вплив; б) легальний вплив; в) квазілегальний вплив. 2. За формами впливу громадськості: а) безпосередній вплив; б) опосередкований вплив. 3. За моделями впливу громадськості у правотворчому процесі: а) англосаксонська модель впливу; б) континентальна модель впливу. 4. За формою представництва інтересів громадськістю: а) плюралістичний вплив; б) корпоративний вплив. 5. За функціональним спрямуванням впливу громадськості: а) політичний вплив; б) галузевий вплив; в) фінансово-економічний вплив; г) регіональний вплив; ґ) соціальний вплив; д) професійний вплив. 6. За кількісним складом суб'єктів впливу громадськості: а) груповий вплив; б) коаліційний вплив.

УДК 341.362.1(410.1) "15"

В.М. Малишко

**СУДОВИЙ ПРОЦЕС ПРОТИ ПОРУШНИКІВ
ПРАВА РЕПРЕСАЛІЙ У ВИЩОМУ СУДІ
АДМІРАЛТЕЙСТВА АНГЛІЇ ТА "СПРАВА
КАПІТАНА КІДДА" (1701 Р.)**

У статті висвітлені причини виникнення піратства за часів розвитку мануфактурного капіталізму та надається його тлумачення в міжнародному морському праві ще з Середньовіччя. Досліджені особливості практики залу-

¹ Kurczewcka U., Mokda-Zdziech M. Lobbying w Unii Europejskiej / Instytut Spraw Publicznych. – Warszawa, 2002. – S. 18-19.

чення приватних суден до морської війни у спосіб надання каперських свідоцтв на право участі у військово-морських операціях на боці держави-патентодавця. Доказано, що походження каперства пов'язане з правом репресалій – самочинне стягнення приватною особою, матеріально постраждалою від іноземців, збитків з їхніх співвітчизників.

Ключові слова: *пиратство, приватирство, каперство, право репресалій, призове право, рада адміралтейства, лорди-комісари, адміралтейські суди, капітан Кідд.*

В статті указані причини виникнення пиратства во времена розвитку мануфактурного капіталізму и исследовано его понятіе в международном праве Средневековья. Изучены особенности практики привлечения частных судов к морской войне путем выдачи каперських свідательств на право участия в военно-морских операціях на стороне государства-патентодателя. Доказано, что происхождение каперства связано с правом репресалий – самостоятельное возмещение частным лицом, материально пострадавшим от иностранцев, убытков с их сограждан.

Ключевые слова: *пиратство, приватирство, каперство, право репресалий, призовое право, совет адмиралтейства, лорд-комиссар, адмиралтейские суды, капитан Кидд.*

In this article we have determined causes of piracy rise in the period of manufactory capitalism development and analyzed its meaning in the framework of international law of Middle Ages. We examined peculiarities of private vessels involving into maritime war through issue of letters of marque conferring the right to participate in marine operations in favour of the country-patentor. We proved that freebooting origin is related to reprisal right which consists in the following: private person, who incurred financial damage through a fault of foreigners, indemnified for such losses at the expense of foreigners' nationals.

Key words: *piracy, privateering, freebooting, reprisal right, prize law, Admiralty Board, lord-commissioner, Admiralty Court, captain Kidd.*

Розбудова незалежної української держави, яка намагається увійти до європейської спільноти, потребує розвиненої ринкової економіки. Проте зворотним боком цього явища навіть у розвинених країнах була і є пов'язана з ним злочинність. Тому не дивно, що поряд з ринковими економічними відносинами майже по всьому світі квітне відроджене пиратство і його "сіамський близнюк" – контрабанда, які в Україні віднесені до кримінальних злочинів проти держави.

Пиратство за часів виникнення мануфактурного капіталізму супроводжувало процес первісного нагромадження капіталу, наслідком якого стало відсторонення безпосереднього виробника матеріальних благ, селянина і ремісника, від засобів виробництва і перетворення їх на капіталістичну приватну власність. Цей процес історично розподілявся більш менш послідовно між Іспанією, Португалією, Нідерландами, Францією і Англією. Не зважаючи на те, що Англія дещо пізніше інших розвинених

держав Європи розпочала побудову великої колоніальної імперії, однак вона досягла більш помітних успіхів в цьому процесі завдяки досить гнучкому використанню засобів і методів геополітичного бандитизму в світовому океані. При цьому в ній поряд з піратством завжди існував каперський промисел, який на ґрунті Великої Британії та США одержав назву "приватирство".

У міжнародному морському праві ще з часів пізнього Середньовіччя піратство вважалося міжнародним деліктом, що виражався в умисних діях по захопленню, розкраданню і знищенню кораблів, які належали приватним особам, що здійснювали морські перевезення вантажів та пасажирів. З часом європейські держави визнали, що військові флоти навіть великих держав не спроможні захистити приватних судновласників від піратів, і тому поряд з військовими кораблями для цього слід залучити озброєних приватників. Практика залучення приватних суден до морської війни особливого поширення набула між 1692 та 1814 рр. Вона була остаточно скасована завдяки рішенням Паризької міжнародної конференції 1856 р. [1]. Ця практика полягала у видачі авантюристам-претендентам відповідних патентів - каперських свідоцтв на право участі у військово-морських операціях на боці держави-патентодавця. За відсутності належного свідоцтва, капер вважався піратом і підлягав суворому покаранню в всьому світі [2].

Каперство використовувалося європейськими державами за браком могутніх військово-морських флотів. Зберігаючи правове становище приватних осіб, капери, тим не менше, були зобов'язані підкорятися верховному командуванню держави прапора і могли виконувати свою місію лише під час війни і тільки по відношенню до суден держав, що знаходилися в стані війни з країною, яка видала каперське свідоцтво. Капери повинні були дотримуватися законів і звичаїв морської війни, порушення яких загрожувало позбавленням патенту, а також вельми суворим кримінальним покаранням [3].

Походження каперства пов'язане з правом репресалій. Спочатку допускалося, що приватна особа, яка матеріально постраждала від іноземців, могла самочинно стягувати збитки з їхніх співвітчизників. Цей акт отримав назву репресалій, однак, починаючи з XII ст., європейські держави дозволили приватним особам шукати собі задоволення лише з особливого урядового дозволу (грамота на репресалії - фр. *Lettre de reprisailles*).

Репресаліями (від дат. *reprehendere* - стримувати) в міжнародному морському праві вважалися правомірні заходи примусу політичного та економічного характеру, які застосовувалися однією державою у відповідь на неправомірні дії іншої [4]. Відповідно до міжнародного морського права нового часу, репресалії супроводжувалися захопленням призових кораблів та їхнього спорядження. Для цих об'єктів використовували юридичний термін "премія", котрий позначав обладнання, транспортні засоби, судна та вантажі, захоплені під час збройних конфліктів [5].

Юридичною основою для отримання премій були каперські свідоцтва, які надавалися урядами європейських країн приватним особам. На підставі цих свідоцтв і здійснювалося захоплення ворожої власності. Після приводу ворожого судна до узбережжя країни, в який надавалися каперські свідоцтва, починався судовий процес, за результатами якого приймалося рішення про визначення статусу захопленого майна [6].

Зрозуміло, що каперський промисел упродовж всього часу свого існування завжди мав напівпіратський характер, оскільки жодна морська держава світу не була спроможна повною мірою контролювати його здійснення. Тому в кожній з цих держав створювалися спеціальні державні органи, які намагалися здійснювати контрольні заходи відносно приватників-судновласників. І поряд з цими органами виникали спеціалізовані судові установи, які здійснювали судовий процес відносно порушень права репресалій.

У Великій Британії контроль за приватирським промислом був покладений на Адміралтейство. Ще 1400 р. у цій державі була введена посада лорда-адмірала, а 1546 р. король Генріх VIII створив морську Раду, яка пізніше стала Радою Військово-Морського Флоту. Саме на лорда-адмірала був покладений оперативний контроль над флотом і приватирськими кораблями. Він був одним з дев'яти великих посадовців Британської імперії. На допомогу цьому високопосадовцю була введена Рада Адміралтейства, яка складалася з уповноважених лордів Адміралтейства. Лорди-комісари завжди виступали не лише як державні посадовці, а як політичні діячі [7].

Зрозуміло, що керівники британського флоту мали завжди проводити державний курс Великої Британії. Особливо помітним це стало наприкінці XVIII ст., під час скасування результатів буржуазної революції династією Стюартів. Ця політика загрожувала зворотним перерозподілом церковних земель, захоплених буржуазією і джентрі, й призвела до короточасного об'єднання політичних таборів вігів, які висловлювали інтереси банкірів, і торі, котрі уособлювали інтереси великих землевласників буржуазного типу. Відбувся палацовий переворот 1688 р. з метою заміни Якова II більш "зручним" монархом. Цей переворот отримав назву "Славна революція". Політична влада в центрі і на місцях залишалася в руках знатних землевласників в обмін на гарантії дотримання інтересів фінансової верхівки буржуазії. Зазначений компроміс заклав основи консенсусу між провідними політичними силами з основоположних питань соціально-політичного розвитку країни. Відтепер суперечки між ними не повинні були носити принципового характеру, здатного порушити політичну стабільність в англійському суспільстві. Найважливішим політичним результатом такого компромісу стало затвердження в Англії консти-

туційної монархії, яка була закріплена двома актами парламенту – Біллі про права 1689 р. і Акті про влаштування 1701 р. [8, с. 3].

Проте політичний союз землевласників і банкірів не був у змозі згладити суперечки економічного характеру між панівними верствами населення Англії. Як острівна держава, ця країна проводила геополітичний курс на панування у світовому океані, але цей курс призводив до розбрату між приватними власниками щодо привласнення результатів морського розбою. Ці суперечки мав вирішувати Високий Суд Адміралтейства, який розбирав справи, пов'язані з морською практикою. Первісно, десь у середині XIV ст., його започаткували для суду над піратами. Судили від імені Корони Англії, оскільки дії, які були вчинені у відкритому морі, не підлягали юрисдикції місцевих судів. Владу на дев'ятнадцятьма округами Адміралтейського суду здійснював Верховний Лорд-адмірал Адміралтейства. Водночас, з 1360 по 1875 рік, судовий процес здійснювали президент та судді Високого суду Адміралтейства, яким допомагали комісари.

Приз, який був доставлений до країни захоплення судна або до країни-союзника, що визнавала призове судочинство, агенти власника приватирського корабля або його капітан пред'являли в якості об'єкту позову до суду Адміралтейства [9, с. 43]. Комісари суду здійснювали опіку над захопленим судном і вантажем і збирали судові документи. Комісари були зобов'язані довести до відома суду всі належні юридичні факти, на підставі яких суд приймав рішення про конфіскацію призового судна та його вантажу. При цьому судді Адміралтейства майже не цікавили свідчення постраждалих під час захоплення призів. Було достатньо отримати від опитувальних комісарів потрібних для суду юридичних фактів. Однак корупція у вищих ешелонах влади Англії та політична боротьба між вітами і торі, яка проходила на тлі загострення міжколоніального суперництва Альбіону й Франції, на початку XVIII ст. призвели до масових порушень приватирського права. На той час могутній військово-морський флот Англії був зайнятий військовими діями в європейських морях, однак центр піратського промислу, в якому латентно брали участь англійські підприємці, змістився до Індійського океану. Тут Англія намагалася поставити під свою владу Імперію Великих Моголів, але її передовий загін, британська Ост-Індська компанія, яка діяла вже впродовж століття, сама виконати це завдання була не в змозі. Їй був потрібний великий каперський флот, спроможний вести боротьбу проти суперників з Нідерландів та Франції. І вона одержала його підтримку завдяки появі в Індійському океані американських приватирів.

Необхідно вказати, що американські піддані англійської монархії за зразками, наданими британськими підприємцями, розвинули добре налагоджену систему піратства в усіх тринадцяти колоніях ранньої Америки [10]. Організатори піратського промислу мали приховувати його розмах і

власні прибутки від розвитку контрабандного промислу. Ці особи знаходилися під захистом губернаторів всієї Британської Америки, завдяки яким їм було досить легко перетворюватися з піратів на приватирів і навпаки. Купецтво ранніх США вдало використовувало досвід попередників – французьких корсарів і голландських флібустьєрів. В останньому випадку йдеться про каперів з колонії Нові Нідерланди, яка після захоплення Англією в 1664 р. була перетворена на володіння молодшого брата короля Карла II герцога Якова Йоркського. На честь майбутнього короля його володіння одержало назву Нью-Йорк.

Прізвиська морських бандитів Британської Америки нині добре відомі пересічним американським громадянам, хоча вони майже не обізнані щодо основної ролі великих підприємців Британської Америки в океанському розбій. Саме це наприкінці XVIII ст. змусило нового губернатора Нью-Йорку графа Ф. Белломонта оголосити в Генеральній Асамблеї цієї колонії, що "піратство – це найбільш прибутковий промисел серед тих, що мені відомі" [11, р. 112]. Тому він спромігся негласно долучитися до цього промислу разом з кількома американськими піратами і приватирами, серед яких американська міфотворчість особливо виділяє Вільяма Кідда. Для одних американців і англійців це найщастивіший морський розбійник, за скарбом якого досі йде полювання. Для інших – півкапер-півпірат, який майже нічого не спромігся награбувати, але став жертвою міжпартійних інтриг британських торі і вігів і в підсумку потрапив на шибеницю [12].

Англійське піратство процвітало як до нього і після. Воно користувалося підтримкою держави і Ост-Індської компанії, слугувало як засобом збагачення, так і розправи з конкурентами по морській торгівлі. Однак сутність діянь Кідда, все ж таки досить близьких до піратства, віддзеркалена у великих публікаціях державних нормативно-правових актів Британської імперії. Передусім, йдеться про збірку протоколів судового засідання із звинувачення Кідда та його поплічників у піратських діях в Індійському океані, які спричинили загострення відносин Британської імперії та Імперії Великих Моголів. На титулі цього видання вказано: "Підготовка до судового процесу і засудження капітан Вільяма Кідда за вбивство і піратство разом з шістьма іншими особами, яким висунуто обвинувачення на сесіях Адміралтейського суду, що відбулися у присутності Комісії Його Величності в Олд-Бейлі у четвер 8-го травня і в п'ятницю 9-го травня 1701 р., на яких Кідд був визнаний винуватцем і засуджений до покарання на шибениці у Доку 23-го травня. А також про засудження до покарання Ніколаса Черчилля, Джеймса Хоу, Роберта Лемлі, Вільяма Дженкінса, Габрієля Джофа, Х'юго Паррота, Ричарда Барлікома, Абеля Оуенса і Дарбі Малліна в той же самий час і на тому ж місці за піратство. Всі вони є переслідуваними судьями і королівською Радою. І це здійснюється стосовно капітана Кідда двома комісіями, одна з яких приймає рішення за Ве-

ликою печаткою Англії, а інша – за Великою державною печаткою суду Адміралтейства" (1701) [13].

Велика кількість документів стосовно правового регулювання приватирського промислу в Британській імперії міститься у багатотомній збірці "Америка та Вест-Індія. Календар державних паперів щодо колоніальної Америки та Вест-Індії", в 17 томі якої опубліковано документи до "Справи капітана Кідда" [14]. Іншою публікацією є велика збірка документів з колоніальних архівів раннях США, яку було надруковано 1923 р. під назвою "Приватирство і піратство колоніальної доби: відповідні документи" [15].

Початок приватирської служби капітана-шотландця Кідда, який іноді промишляв піратством, був пов'язаний з новим "раундом" загострення англо-французької боротьби за панування у світовому океані. Англія брала участь у війні Аугсбургської ліги проти французів. Її перемози заважав нечуваний раніше "вибух" піратства в Атлантиці та Індійському океані. Тому король Вільгельм III на прохання великих англійських підприємців 1695 р. доручив лорду Белломонту, який очолив колоніальний домініон у складі Нью-Йорка, Масаचусетса і Нью-Гемпшира, вжити заходів проти піратів Нової Англії. Задля виконання цього доручення губернатор разом з іншими видними представниками вігів спорядив приватний військовий корабель, призначений для боротьби проти французів і припинення піратства. Ця діяльність не фінансувалася урядом Англії, і тому всі витрати на неї взяла на себе створена губернатором приватна акціонерна компанія, члени якої розраховували на дивіденди.

Власниками акцій були Белломонт, перший лорд Адміралтейства Орфорд, лорд-канцлер Сомерс, державний секретар лорд Ромні, член Верховного суду герцог Шрусбері. Щоб приховати істинну мету цього комерційного підприємства, акціонери уклали відповідну угоду під псевдонімами Едмонд Харрісон, Вільям Роулі, Джордж Уотсон, Томас Рейнольдс і Семюел Ньютон. Члени цього синдикату вклали у справу 6 тис. фунтів стерлінгів, а десяту частину внеску взяв на себе капітан Кідд. Його кандидатуру, як досвідченого пірата і мореплавця, запропонував Белломонт. Синдикат, який виступав у ролі судовласника, уклав з Кіддом звичайну для приватирства угоду про розділ майбутньої здобичі.

Передбачалося, що Кідд буде проводити каперські операції на французьких торговельних шляхах та частину видобутку віддавати лордам. Причому, чверть від усього видобутку отримував екіпаж, одну п'яту отримували Кідд і його посередник Р. Лівінгстон, а решту повинні були отримати лорди Нової Англії. Якщо їх частка не окупала витрачені на спорядження Кідда кошти, той повинен був доплатити різницю зі своєї кишені. Якщо ж загальна вартість отриманого видобутку перевищить 6100 ф. ст., то корабель з усім спорядженням переходив у власність Кідда.

Записи судового журналу Кідда та інших документів, присвячених його експедиції, свідчать про те, що впродовж двох років у Індійському океані він не знищив жодного англійського, французького португальського та голландського піратського корабля. Це могло б сприяти покращенню стосунків Імперії Великих Моголів і Ост-Індської компанії, серед пайщиків якої були король та особи з його оточення. Навпаки. Кідд вчиняв піратські наскоки на торгові судна підданих володаря Індії, що викликало його суперечки з британським урядом. А на початку 1698 р. він захопив власність компанії вірменських купців, що перебували під захистом Великого Могола, – корабель "Кедахський купець". Після цього англо-індійські протиріччя загострилися, а збитки від дій Кідда могольським імператором були покладені на пайщиків Ост-Індської компанії. Звістка про це дійшла Англії, де опозиція в парламенті вирішила, що прийшов час для повалення вігського уряду, члени якого входили до синдикату, спорядившого цю приватирську експедицію [16].

У червні 1699 р. Кідд привів свій корабель у Бостонську бухту, де його сповістили про те, що приватира оголосили піратом. Кідд апелював до членів синдикату змістом судового журналу, який мав назву "Опис плавання Вільяма Кідда, капітана судна "Пригода", з Лондону до Ост-Індії". Цей документ був навіть опублікований в Бостоні у липні 1699 р. Однак спроба Кідда після продажу призового судна "Кедахський купець" ізнов порозумітися з Белломонтом була приречена на невдачу. Губернатор не бажав виступати у ролі спільника особи, яку його політичні супротивники оголосили піратом.

Кідд на вісім місяців був посаджений у в'язницю, проводячи велику частину часу в одиночній камері. Його дружина, Сара, також була ув'язнена. Умови позбавлення волі Кідда були дуже суворими, і довели його до тимчасового божевілля. За цей час Белломонт разом з членами синдикату все ж таки досить обережно намагався визволити Кідда з в'язниці. Про це свідчать різноманітні документи з публікації "Приватирство і піратство колоніальної доби": від корабельного журналу Кідда до розповідей свідків, що мали справу із цим мореплавцем, якого слід було б визнати приватиром. Однак політична боротьба вігів і торі настільки загострилася, що члени синдикату вирішили зробити з Кідда "цапа-відбувайла".

Справу взяла на себе Комісія Адміралтейства. Король розпорядився, щоб вона була розглянута на засіданні Таємної Ради в його особистій присутності. 14 квітня 1700 р. Адміралтейство "приватно" допитало Кідда, однак це викликало різкі заперечення в Палаті представників, яка наполягала на парламентському розгляді справи і протестувала проти її розгляду в Комісії Адміралтейства на тій підставі, що остання не є судом і не має відповідної судової юрисдикції. У підсумку парламент допустив суддю Адміралтейства на допит Кідда в присутності депутатів. 27 березня 1701 р. він був доставлений у британську Палату громад, де його до-

питали у присутності сімнадцяти депутатів, чії імена потім були зазначені в судовому протоколі. Всі вони за політичною приналежністю були торі, супротивники вігів – членів синдикату, що направив Кідда до Індійського океану. Їх цікавили питання про те, чи мав Кідд секретні вказівки синдикату стосовно нападу на індійські судна і куди він подів награбоване. Проте Кідд не сказав жодного слова, яке могло б зашкодити лордам. Він навіть взяв провину на себе. Вочевидь, це відбулося тому, що члени синдикату пообіщали йому королівське помилування [17, с. 251–252].

Захист інтересів синдикату на цьому судовому процесі будувався на доказі законності пожалування королем каперського патенту Кідду. Спираючись на широке тлумачення інституту каперства, юристи стверджували, що під час війни всі монархи мають право видавати каперам повноваження вести боротьбу з противником, захоплювати, утримувати та використовувати його кораблі і вантажі або таку їх частину, яку монарх визнає потрібною залежно від умов війни. Стосовно конкретного випадку з вірменським судном, стверджували, що король міг претендувати на "низку прав і інтересів" стосовно захопленого Кіддом майна або безпосередньо, або через призначених осіб, які отримали його пожалування. З будь-якої точки зору, це була спроба легалізувати привласнення результатів морського розбою. Участь в даній справі вищих посадових осіб королівства виправдовували традиціями, що зародилися ще за часів правління королеви Єлизавети I, котра "кришувала" близьких до неї морських розбійників.

Оскільки члени палати лордів були розчаровані відсутністю прямих доказів розбійницьких дій Кідда, вони передали його до суду Адміралтейства. Там підтримки синдикату він не одержав, а папери, в яких були юридичні факти, котрі мали б зменшити провину Кідда, в суді не фігурували. Кідд заперечував те, що "Кедахський купець" був пограбований ним, і доказував, що капітан цього судна мав французьке каперське свідоцтво, яке надавало йому змогу захопити вірменське судно як приз. Однак за два дні процесу його майже не вислухали, а всі докази його "чистоти" перед англійським законом, судді навіть не розглянули.

Відповідно до організації процесу у Високому суді Адміралтейства, процедура якого йшла за зразком цивільної процедури, судді домоглися від двох членів команди Кідда згоди на те, щоб вони стали свідками обвинувачення. Після таких "маневрів" суддів, які орієнтувалися на те, що саме під час суду до влади ізнов прийде уряд торі, троє членів команди Кідда були виправдані. Двоє купили собі життя як свідки. Проте трьом іншим морякам не пощастило: вони свого часу здалися по амністії, але суд вирішив, що амністія на цих злочинів не поширюється, оскільки під час їхньої здачі був відсутній спеціальний королівський комісар.

Дуже важливим елементом цього судового процесу був зміст остаточного вироку. Кідд був визнаний винним за всіма п'ятьма пунктами зви-

нування у піратстві та у вбивстві свого помічника, з яким капітан не порозумівся під час крейсування в Індійському океані. Торі бажали домогтися, щоб судді визнали Кідда державним злочинцем, оскільки внаслідок його дій загострилися протиріччя між Англією та Імперією Великих моголів. У такому випадку на Кідда чекав би стандартний вирок суду, який впродовж століть виглядав наступним чином: "Зрадника вивести з в'язниці, укласти на візок і доставити до шибениці, або до місця страти, де повісити його за шию і викинути з петлі напівживим. Катові випустити йому нутрощі та їх спалити. Потім відрубати йому руку і тіло четвертувати. Після цього голову і частини тіла виставити в якому-небудь людному місці за особливу вказівкою. Такими зазвичай є Сіті-Гейтс, Лондон-Бридж або Вестмінстер-Холл. З тим, щоб його злочин став особливо жахливим для глядачів, катові вирвали серце, показали його людям і оголосили – ось серце зрадника" [18]. Всупереч цьому, торі й віги, вочевидь, домовилися між собою, оскільки всі вони були пайщиками піратів і приватирів. З часом справа державного зрадника була перекваліфікована у справу звичайнісінького пірата.

Напередодні страти Кідд був поміщений в Ньюгейтську в'язницю, де встиг написати кілька листів (зокрема, дружині та королю Вільгельму). Протягом двох тижнів після винесення вироку священник закликав його визнати свою провину і покаятися, але він був непохитний. Капітан Вільям Кідд був страчений в Лондоні 23 травня 1701 р. Його тіло було пошито в залізну клітку і вивішено над Темзою, де воно висіло 23 роки, як попередження майбутнім потенційним піратам [19, р. 153]. Частка Кідда у всьому видобутку приватирського підприємства (шість з половиною тисяч фунтів) була конфіскована судом і передана в 1705 р. на потреби лікарні в Гринвічі. Документи суду, в яких зазначена кількість пограбованих Кіддом кораблів і вартість їх вантажів, переконливо свідчать, що ніяких інших скарбів у Кідда бути не могло. І взагалі, справа Кідда навіть нині привертає увагу лише тим, що міфи про його закопані десь скарби вражають не лише обивателів, а й тих осіб, що вважають себе професійними істориками. Для історії ж держави і права Великої Британії справа Кідда, яка була розглянута Високим судом Адміралтейства, показова лише тим, що традиції геополітичного розвою англійців у світовому океані допоки є невмирущими. І цьому не можуть повною мірою завадити ані британський закон, ані міжнародне морське право.

Отже, дослідження витоків піратства містить відповіді на питання про причини його відродження та активної протидії цьому злочину в наш час. Стратегемою цього історико-правового екскурсу є теза про те, що для піратства відсутні часові та територіальні кордони.

Використана література:

1. Волосов М. Е. Каперство / М. Е. Волосов // *Энциклопедия юриста*, 2005 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://enc-dic.com/enc_lawyer/Kaperstvo-2280.html;
2. Marque and Reprisal [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Marque+and+reprisal>;
3. Anderson G. M. Privateering and the Private Production of Naval Power 122 P. / G. M. Anderson, A. Gifford [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/cato-journal/1991/5/cj11-n1-8.pdf>;
4. Репрессалии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%";](http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%)
5. Prize court [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://en.wikipedia.org/wiki/Prize_court;
6. Benedict Code of Admiralty. – L.: Mathew Bender and Co., inc. – 2011. – 302 p. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://redressright.org/pdf/1%20Benedict%20on%20AdmiraltyJurisdiction%20Chs%20I%20-%20XIV.pdf>;
7. Admiralty [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://en.wikipedia.org/wiki/Admiralty>;
8. Чиркин С. В. Англия / С. В. Чиркин // *История государства и права зарубежных стран. Учеб. для ВУЗов: в 2-х Ч. / Под. ред. О. А. Жидкова, Н. В. Крашенинниковой.* – М.: Норма, 2004. – Ч. 2. – с. 1-24;
9. Апарова Т. В. Суды и судебный процесс Великобритании. Англия, Уэльс, Шотландия. – М.: Изд-во "Триада, Лтд", 1996. – 157 с.;
10. Жук С. И. Пиратство: источник первоначального накопления и форма социального протеста (на примере колонии Нью-Йорк) / С. И. Жук // *Американский ежегодник*, 1986. – М.: Наука, 1986. – с. 235-245;
11. Wilson R. *Historic Long Island.* – Port Washington: Jra Freedman, 1969. – 343 p.;
12. Барсегов Ю. Дело королевского пирата Кидда. Из истории борьбы армянского купечества против пиратства / Ю. Барсегов // *Анив.* – 2006 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://karabah88.ru/history/drevnost/0-4_delo_korolevskogo_pirata_kidda.html;
13. Arrangement, Tryal, and Condemnation of Captain William Kidd, for Murther and Piracy, upon Six Several Indictments, at the Admiralty Sessions, Held by His Majesty's Commission at the Old Bailey, on Thursday the 8th. and Friday the 9th. of May 1701, Who, upon Full Evidence, Was Found Guilty, Received Sentence, and Was Accordingly Executed at the Execution Dock, May the 23d, as also, the Tryals of Nicholas Churchill, James Howe, Robert Lamley, William Jenkins, Gabriel Joff, Huge Parrot, Richard Barlicorn, Abel Owens. and Darby Mullins, at the Same Time and Place of Piracy. Pursued by Judges and Council. To which Added, Captain Kidd Two Commissions: One under the Great Seal of England, and Other under the Great Seal of the Court of Admiralty. – L.: Printed for J. Nutt, Near Stationers-Hall, 1701. – 72 p.;
14. *America and West Indies: December 1699. Calendar of State Papers. Colonial, America and West Indies.* – Vol. 17: 1699 and Addenda 1621-1698 (1908), –

p. 564–575. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.british-history.ac.uk/report.aspx?compid=71203>Date accessed: 30 May 2012;

15. Privateering and Piracy in the Colonial Period: Illustrative Documents / ed. by J. Jameson. – N.Y.: The Mac Millan Company, 1923. – XVII, 686 p.;

16. Durup J. A Short Seafaring Adventures and Conflicts in the Indian Ocean, 1405-1811. – 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/William_Kidd;

17. Можейко І. Пірати, корсары, рейдери. Тайни морей і островов. – М.: Астрель, 2010. – 764 с.;

18. Рожнов А. "Цивилизованная" Европа и "варварская" Москва в зеркале смертной казни, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ruska-pravda.com/index.php/2011070213424/stat-i/nit-vremeni/xiv-xvii.html>;

19. Zacks R. Pirate Hunter. The True Story of Captain Kidd. – L.: Hyperion, 2002. – 432 p.

УДК 340.13(477):340.137:341.174(4)

Ю.Л. Медведев

НАБЛИЖЕННЯ ПРАВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ТА СПОСОБИ УЗГОДЖЕННЯ

У статті досліджуються теоретико-правові аспекти понятійно-категоріального апарату та особливості його використання у вітчизняних та міжнародних нормативно-правових актах, що регулюють процес правової інтеграції України і Європейського Союзу.

Ключові слова: *адаптація законодавства, гармонізація, інтеграція, уніфікація права, імплементація, національне законодавство, міжнародний договір, право ЄС.*

В статье исследуются теоретико-правовые аспекты понятийно-категориального аппарата и особенности его использования в отечественных и международных нормативно-правовых актах, регулирующих процесс правовой интеграции Украины и Европейского Союза.

Ключевые слова: *адаптация законодательства, гармонизация, интеграция, унификация права, имплементация, национальное законодательство, международный договор, право ЕС.*

This article examines the theoretical and legal aspects of the conceptual and categorical apparatus and specifics of its use in the domestic and international legal acts regulating legal integration of Ukraine and the European Union.

Key words: *adaptation of legislation, harmonization, integration, unification of the law, implementation, national legislation, international treaties, the right of the EU.*

На сучасному етапі державотворення інтеграція України до Європейського Союзу виступає у якості неодмінною складової подальшої демократизації нашої країни, формування громадянського суспільства.